

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра журналістики

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕДІАСТЕРЕОТИПІЗАЦІЯ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Журналістика

Спеціальність 061 Журналістика

Галузь знань 06 Журналістика

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Медіастереотипізація
Викладач (і)	Шлемкевич Тетяна Вікторівна
Контактний телефон викладача	
Е-mail викладача	tetiana.shlemkevych@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Вт.13:00-14:00

2. Анотація до навчальної дисципліни

Курс «Медіастереотипізація» зосереджений на вивченні механізмів формування та поширення стереотипів у сучасних медіа. Стереотипи відіграють значну роль у відображенні та конструюванні соціальної реальності. Вони можуть бути як інструментом передачі інформації, так і джерелом упереджень, дискримінації та нерівності. Курс охоплює елементи соціології, психології, культурології та медіазнавства. Заняття включають дискусії, дебати, групову роботу та аналіз кейсів. Особлива увага приділяється питанням журналістської відповідальності та способам уникнення стереотипізації. Курс розроблений для студентів, які хочуть поглибити своє розуміння медіа як соціального інструмента впливу та навчитись працювати з медіаконтентом етично.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета курсу - розвинути у студентів критичне мислення щодо ролі медіа у формуванні суспільних уявлень, навчити їх ідентифікувати стереотипи та працювати з ними у професійній журналістській діяльності, сприяючи формуванню справедливого медійного простору.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Компетентності

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
ЗК05. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
ЗК 08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями;
СК 02. Здатність формувати інформаційний контент;
СК 05. Здатність ефективно просувати створений медійний продукт.

Програмні результати навчання

ПР 04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.
ПР 05. Використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних завдань.
ПР 14. Генерувати інформаційний контент для будь-якого виду ЗМІ за заданою темою

з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни (90 год.)	
Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	10
семінарські заняття / практичні / лабораторні	20
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
5	061 Журналістика	3	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	Лекції	заняття	сам. роб
1. Вступ до медіастереотипізації. Визначення та класифікація стереотипів. Історичний розвиток стереотипів у суспільстві. Роль медіа у формуванні та підтримці стереотипів	2	4	10
2. Етичні аспекти висвітлення етнічних питань у журналістиці. Етнічні та расові стереотипи. Визначення етнічних та расових стереотипів. Історичний контекст та сучасні прояви у медіа.	2	4	10
3. Соціальні та професійні стереотипи . Стереотипи щодо соціальних груп та професій. Вплив соціальних стереотипів на формування громадської думки.	2	4	10

4. Стереотипи у медіа. Мовні засоби передачі стереотипів. Візуальні стереотипи у медіа. Відповідальність журналіста у відтворенні соціальних стереотипів.	2	4	10
5. Виклики сучасної медіастереотипізації. Вплив алгоритмів соціальних мереж на поширення стереотипів (наприклад, «інформаційні бульбашки»). Проблема фейкових новин та їх взаємозв'язок зі стереотипізацією.	2	4	20
ЗАГ.:	10	20	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Поточне опитування, аналіз текстів та медіа-матеріалів, самостійна робота – 30 балів. Індивідуальне завдання – 30 балів Контрольна робота – 10 балів. Підсумкова робота (залік) – 30 балів. Основні завдання з курсу : 1. <i>Дискусія</i>: «Вплив стереотипів у медіа на суспільну свідомість». 2. Перегляд та аналіз рекламних роликів з точки зору гендерних стереотипів. 3. Аналіз гучних скандалів у журналістиці, пов'язаних зі стереотипізацією (наприклад, висвітлення етнічних чи гендерних конфліктів у медіа) 4. <i>Етичний тренінг</i>. Робота з умовними сценаріями: як реагувати на складні ситуації, не допускаючи порушення етики. Аналіз контенту у соціальних мережах: виявлення алгоритмічного посилення стереотипів. 5. Розробка стратегії боротьби з поляризацією аудиторії через медіа.
Вимоги до письмових робіт	Письмова робота у вигляді контрольної роботи та аналізу медіа-текстів.
Семінарські заняття	Відвідування та активна участь студентів у роботі практичних занять є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на

	заняттях: виступ, опонування, участь у дискусії. На практичних заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки. Робота на практичному занятті оцінюється за 5-бальною шкалою в залежності від повноти відповіді студента.
Умови допуску до підсумкового контролю	Для отримання допуску до підсумкового контролю студенту необхідно отримати мінімум 25 балів за семінарські заняття чи завдання самостійної роботи.
Підсумковий контроль	Форма контролю (залік). Форма здачі (комбінована).

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність: Політика курсу базується на гуманістичній освітній парадигмі, суть якої полягає у повазі до особистості студента, у праві й можливості майбутнього фахівця самостійно обирати спосіб засвоєння навчального матеріалу, використовувати нові методи, прийоми і засоби педагогічної діяльності; на навчанні у співробітництві, тобто спільній із викладачем діяльності; на плюралізмі як важливій основі розвитку інтелектуальних здібностей студентів, розвитку їхнього критичного мислення. Будь-які форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Списування під час контрольних модульних робіт та екзамену заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Відвідування занять : Відвідування занять є важливою складовою навчання. Дозволяється вільне відвідування лекцій. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях. Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.). Покликання: http://surl.li/kedzc Для отримання допуску до підсумкового контролю студентів необхідно отримати мінімум 25 балів за семінарські заняття чи завдання самостійної роботи.
--

Неформальна освіта: Під час навчання студентам пропонується проходження додаткових курсів на платформах Prometheus, VUMonline та Coursera за відповідних предметним спрямуванням. Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.)
Покликання : <http://surl.li/dzryl>

8. Рекомендована література

1. Бутиріна М. Явище стереотипізації у масовій комунікації. *Поліграфія і видавнича справа*. 2007. № 2 (46).
2. Бутиріна М. В. Механізм стереотипотворення у мас-медіа. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2405>
3. Вебер А. Навчальний посібник з проблематики «мови ненависті» / за заг. ред. О. М. Павліченка ; пер. з англ. Східно-Європейського Інституту Розвитку. Київ : Тютюкін, 2010. 96 с.
4. Гендер для медій / Інститут народознавства НАН України. 2017. № 3. URL: https://ua.boell.org/sites/default/files/gender_dlya_medii_2017.pdf
5. Гендерні ресурси українських масмедіа: ціна і якість : практ. посіб. / Н. М. Сидоренко, М. М. Скорик та ін. ; за ред. Н. М. Сидоренко. Київ : К.І.С., 2004. 76 с.
6. Завгородня Л. В. Стереотипи породження та сприймання журналістського твору (на матеріалі газетних текстів) : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08 / Черкаський держ. технол. ун-т. Черкаси, 2003. 191 с.
7. Лавлінський Р. Механізми формування соціальних стереотипів у суспільстві засобами мас-медіа. *Наукові записки : Філософія*. 2010. Вип. 7. С. 164–176.
8. Медіа без упереджень: слова мають значення. Порадник: як українським медіа наблизитися до європейських стандартів. URL: <https://rm.coe.int/manual-for-web-pdf/16809c9920>
9. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / за наук. ред. В. В. Різуна ; ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк. Київ : Центр вільної преси, 2012. 352 с.
10. Посібник з гендерної та конфліктної журналістики. Фонд «Kvinna till Kvinna», 2015. URL: <https://kvinnatillkvinna.org/wp-content/uploads/2018/10/4-Handbook-gender-and-conflict-sensitive-journalism.pdf>
11. Посібник з медійного висвітлення питань гендерного насильства в Україні. «ООН-Жінки» в Україні, 2017. URL: https://ukraine.un.org/sites/default/files/2020-09/guidelines_ukr_prew_40719_compressed.pdf
12. Рєва А., Лісовська О. Соціальна психологія : навч. посіб. Київ : Слово, 2018. 432 с.
13. Степанова Н. М. STOP-стереотипи: методи їх подолання в українському суспільстві. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2024. 61

с. URL: <https://medialiteracy.org.ua/posibnyk-stop-stereotypy-metody-yih-podolannya-v-ukrayinskomu-suspilstvi/>

14. Сторожук С., Бежнар Г. До питання про роль мас-медіа у конструюванні гендерних стереотипів. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2021. Вип. 38. С. 121–128. URL: http://www.fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/38_2021/17.pdf
15. Шлемкевич Т. В., Лахач Т. О., Шотурма Н. В. Використання політичних стереотипів в політичній рекламі. *Політичні науки та публічне управління*. 2024. № 1 (73). С. 95–99. DOI: [http://dx.doi.org/10.32689/2523-4625-2024-1\(73\)-15](http://dx.doi.org/10.32689/2523-4625-2024-1(73)-15)

Додаткова література :

1. Любимова С. Репрезентація «американської мрії» у жіночих стереотипах медіадискурсу (на матеріалі «глянцевого» журналу). *Львівський філологічний часопис*. 2020. № 8. С. 114–119. DOI: <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2020-8.18>
2. Поліщук Ю. Мас-медіа як канал маніпулятивного впливу на суспільство. *Безпека інформації*. 2015. Т. 21, № 3. С. 301–308. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bezin_2015_21_3_13
3. Thiele M. Medien und Stereotype. Konturen eines Forschungsfeldes. Bielefeld, 2015. 238 S.

Онлайн матеріали :

1. Як українські медіа поширюють стереотипи про жінок у медіа і чому це погано : <https://sylappravdy.com/stereotypy-pro-zhinok-u-media/>
2. Дискримінація чи просто жарт? Чи зможеш ти відрізнити у медіа шкідливі стереотипи? Тест: <https://zmina.info/news/dyskryminacziya-chy-prosto-zhart-chy-zmozesh-ty-vidriznyty-u-media-shkidlyvi-stereotypy-test/>
3. Фантазії про сідниці. Майже половина українських онлайн-медіа вдаються до сексизму та дискримінації – дослідження ІМІ . <https://imi.org.ua/monitorings/-i55773>
4. Про сексизм і гендерні стереотипи в українських медіа . <https://webportal.nrada.gov.ua/pro-seksyzm-i-genderni-stereotypy-v-ukrayinskyh-media/>
5. Горчинська О. Чи є ваша журналістика гендерночутливою? Пояснюємо, що це таке: <https://detector.media/production/article/187713/2021-05-05-chy-ie-vasha-zhurnalistykagendernochutlyvoyu-poyasnyuiemo-shcho-tse-take/>.
6. Як аналіз дискурсу може розпізнати загрози національній безпеці. Просвітницькі матеріали. Серія: Свобода слова і національна безпека. – Київ: УНЦПД, 2022. – 25 с. <http://ucipr.org.ua/ua/publikatsii/vydannia>

Викладач Тетяна Шлемкевич